

સમધારા પ્રોજેક્ટ

૧. પ્રસ્તાવના અને યોજનાનું વ્યુહાત્મક મહત્વ

ગુજરાત સરકારના શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા અમલીકૃત 'સમધારા' પહેલ રાજ્યના ઉચ્ચ શિક્ષણના માળખામાં એક ક્રાંતિકારી અને વ્યુહાત્મક પરિવર્તનનું પ્રતીક છે. આ યોજના પરંપરાગત એકપરિમાણીય શિક્ષણ પદ્ધતિને સ્થાને સહ-અભ્યાસિક પ્રવૃત્તિઓના એકીકરણ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓના સર્વાંગી વિકાસ (Holistic Development) ના મોડેલ પર ભાર મૂકે છે.

વિશ્લેષણ: રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ (NEP 2020) ના પાયાના સિદ્ધાંતો સાથે સુસંગત રહીને, સમધારા પ્રોજેક્ટ આંતરશાખાકીય (Multidisciplinary) અભિગમને પ્રોત્સાહન આપે છે. સાત વિવિધ ધારાઓ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓની સુષુપ્ત શક્તિઓને ઉજાગર કરી તેમને માત્ર પદવીધારક નહીં, પરંતુ કૌશલ્યબદ્ધ અને સામાજિક રીતે જવાબદાર નાગરિક બનાવવાનો આ "So What?" પરિબલ છે.

આ પ્રોજેક્ટ રાજ્યના શૈક્ષણિક લક્ષ્યાંકોને ચારિત્ર્ય નિર્માણ અને વ્યક્તિત્વ વિકાસ સાથે જોડીને વૈશ્વિક સ્પર્ધા માટે સજ્જ માનવ સંસાધન તૈયાર કરે છે. યોજનાના આ ઉદ્દેશ્યોને સાકાર કરવા માટેના વહીવટી માળખા અને નિયમનકારી પાસાઓનું વિશ્લેષણ નીચે મુજબ છે.

૨. યોજનાની વહીવટી રૂપરેખા

સ્ત્રોત દસ્તાવેજો અને અધિકૃત ઠરાવોના આધારે સમધારા યોજનાની વહીવટી અને નાણાકીય રૂપરેખા નીચે મુજબ છે:

- **યોજનાનું નામ:** સમધારા (Saptadhara)
- **અમલ કરનાર વિભાગ:** શિક્ષણ વિભાગ, ગુજરાત સરકાર.
- **અમલીકરણ સંસ્થા:** KCG (Knowledge Consortium of Gujarat), અમદાવાદ.
- **વહીવટી મંજૂરી તારીખ:** ૦૫.૦૬.૨૦૧૮ (ઠરાવ ક્રમાંક: ૫૨૪/૨૦૧૭/ન.બા/૨૮૬/ખ-૧).
- **સંદર્ભિત પત્ર:** ઉચ્ચ શિક્ષણ કમિશનરશ્રીની કચેરીનો તા. ૦૮.૦૮.૨૦૧૮ નો પત્ર (ISC-7/CHE/નવી બાબત/૨૦૧૮/૯૭૭૧).
- **વહીવટી ઓળખ:** માંગણી નં. ૯, ઈ.ડી.એન.-૨૭ (EDN-27).
- **બજેટ સંદર્ભ:** ૨૨૦૨-૨૦-૦૦૧-૦૧.

નાણાકીય શાસનનું વિશ્લેષણ: આ યોજનાને નાણાં વિભાગ દ્વારા તારીખ ૦૪.૦૮.૨૦૧૮ ના રોજ 'નોંધ' થી મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. વહીવટી પ્રક્રિયામાં નાણાં વિભાગની આ પૂર્વ-મંજૂરી સંસ્થાકીય જવાબદારી અને નાણાકીય

પારદર્શિતા સુનિશ્ચિત કરે છે. શાસકીય પ્રક્રિયાના ભાગરૂપે, આ વહીવટી પીઠબળને આધારે જ પ્રત્યેક ધારા માટે નિર્ધારિત કરવામાં આવેલી આર્થિક જોગવાઈઓનું વિવરણ નીચેના કોષ્ટકમાં પ્રસ્તુત છે.

૩. સમધારા અંતર્ગત વિવિધ ધારાઓ અને આર્થિક જોગવાઈ

દરેક સરકારી કોલેજમાં પ્રવૃત્તિઓ ચલાવવા માટે સાત ધારાઓ મુજબ નીચે મુજબ ભંડોળ ફાળવવામાં આવે છે:

ક્રમ	ધારાનું નામ	મંજૂર કરવામાં આવતી અંદાજિત રકમ
૧	ગીત સંગીત નૃત્ય ધારા	રૂ. ૨૦,૦૦૦/-
૨	નાટ્ય ધારા	રૂ. ૨૦,૦૦૦/-
૩	રંગ કૌશલ્ય ધારા	રૂ. ૧૦,૦૦૦/-
૪	સર્જનાત્મક અભિવ્યક્તિ ધારા	રૂ. ૧૦,૦૦૦/-
૫	જ્ઞાન ધારા	રૂ. ૧૦,૦૦૦/-
૬	ખેલકૂદ વ્યાયામ અને યોગ ધારા	રૂ. ૧૫,૦૦૦/-
૭	સામુદાયિક સેવા ધારા	રૂ. ૧૫,૦૦૦/-

કુલ રકમ/કોલેજ	રૂ. ૧,૦૦,૦૦૦/- (એક લાખ)
---------------	-------------------------

મુખ્ય આંકડાકીય હકીકત: પ્રત્યેક સરકારી કોલેજ દીઠ વાર્ષિક કુલ રૂ. ૧,૦૦,૦૦૦/- (એક લાખ) ની ગ્રાન્ટ ફાળવવામાં આવે છે.

બજેટનું વિશ્લેષણ: બજેટની વહેંચણીમાં પર્ફોર્મિંગ આર્ટ્સ (સંગીત, નૃત્ય અને નાટ્ય) ને કુલ બજેટના ૪૦% (રૂ. ૪૦,૦૦૦/-) જેટલું ભાગ આપવામાં આવ્યું છે. આ વ્યૂહરચના સૂચવે છે કે સરકાર વિદ્યાર્થીઓમાં સાંસ્કૃતિક વારસાનું જતન અને મંચ પ્રદર્શન દ્વારા આત્મવિશ્વાસ વધારવા પર વિશેષ ભાર મૂકે છે. આ ફાળવવામાં આવેલી ગ્રાન્ટના વિનિયોગ માટે સરકારે ચોક્કસ અમલીકરણ પદ્ધતિ અને શરતો નિર્ધારિત કરી છે.

૪. અમલીકરણની શરતો અને કાર્યપદ્ધતિ

યોજનાના પારદર્શક અને શિસ્તબદ્ધ અમલીકરણ માટે નીચે મુજબની શરતોનું પાલન અનિવાર્ય છે:

- **નાણાકીય શિસ્ત:** ગ્રાન્ટનો ઉપયોગ માત્ર જે-તે હેતુ માટે જ કરવાનો રહેશે. જો વર્ષના અંતે કોઈ રકમ વપરાયા વગરની રહે (બચત), તો તે ફરજિયાતપણે સરેન્ડર કરવાની રહેશે.
- **ચુકવણીની પદ્ધતિ:** લાભાર્થીઓને કરવામાં આવતી તમામ ચુકવણી ફરજિયાતપણે **DBT** (Direct Benefit Transfer) મોડથી સીધી બેંક ખાતામાં કરવાની રહેશે.
- **આધાર સીડીંગ (Aadhar Seeding):** DBT હેઠળ ચુકવણી કરતા પૂર્વે લાભાર્થીઓના બેંક ખાતાનું 'આધાર સીડીંગ' હોવું આવશ્યક છે, જે નાણાકીય વ્યવહારની ચોકસાઈની ખાતરી આપે છે.
- **હિસાબી નિયમો:** નાણાકીય ઔચિત્યના સિદ્ધાંતોનું પાલન અને પ્રવર્તમાન નિયમો મુજબ ઓડિટની કાર્યવાહી કરવાની જવાબદારી સંસ્થાની રહેશે.
- **ગ્રાન્ટ મર્યાદા:** વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ ના અંદાજપત્રમાં આ યોજના માટે કુલ રૂ. ૧૦૦.૦૦ લાખ ની 'નવી બાબત' તરીકે જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી.

ટોપિક ટેસ્ટ | મોક ટેસ્ટ | સ્ટડી મટિરિયલ્સ | લેટેસ્ટ સરકારી નોકરીની માહિતી |

કલિક: www.examconnect.in

વિશ્લેષણ: DBT અને આધાર સીડીંગનો આગ્રહ સરકારી ગ્રાન્ટના વિતરણમાં રહેલી ક્ષતિઓ અને વચેટિયાઓની ભૂમિકાને નાબૂદ કરે છે. આ પદ્ધતિ નાણાકીય સુશાસન (Good Governance) ના માપદંડોને સ્થાપિત કરે છે. પરીક્ષાની સઘન તૈયારી માટે આ યોજનાના મુખ્ય તથ્યોનું પરામર્શ નીચે મુજબ છે.

પ. પરીક્ષાલક્ષી વિશેષ નોંધ અને વન-લાઇનર્સ

સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ (GPSC) માટે ક્વિક રિકોલ પોઇન્ટ્સ:

- કુલ બજેટ (૨૦૧૮-૧૯): રૂ. ૧૦૦.૦૦ લાખ (નવી બાબત તરીકે).
- કોલેજ દીઠ વાર્ષિક ફાળવણી: રૂ. ૧,૦૦,૦૦૦/- (એક લાખ).
- નોડલ એજન્સી: KCG (Knowledge Consortium of Gujarat), અમદાવાદ.
- વહીવટી ઠરાવ તારીખ: ૦૫.૦૬.૨૦૧૮.
- નાણાં વિભાગ મંજૂરી તારીખ: ૦૪.૦૮.૨૦૧૮.
- માંગણી અને સદર: માંગણી નં. ૯, ઈ.ડી.એન.-૨૭, બજેટ સદર ૨૨૦૨-૮૦-૦૦૧-૦૧.
- ચુકવણી મોડ: DBT (આધાર સીડીંગ સાથે).
- મહત્વ: NEP 2020 ના લક્ષ્યો મુજબ વિદ્યાર્થીઓના સર્વાંગી વિકાસ માટે સાત પ્રવૃત્તિ-લક્ષી ધારાઓનું સંકલન.

સમધારા પ્રોજેક્ટના આંકડાકીય અને વહીવટી તથ્યોની આ વિગતવાર નોંધ પરીક્ષાની દ્રષ્ટિએ એક સંપૂર્ણ માર્ગદર્શિકા તરીકે કાર્ય કરે છે, જે વહીવટી સંરચના અને આર્થિક પાસાઓનો સચોટ ચિતાર આપે છે.